

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Ètica a Aristòtil

LLUSA

“Si una manera és millor que una altra, això prova que és el camí de la natura” va escriure Aristòtil en la seua *Ètica a Nicòmac*. El savi grec tenia una visió teleològica de la natura, és a dir, pensava que tot òrgan, tota espècie, té un motiu de ser, un objectiu clar, una funció precisa. Aquest pensament el resumia en una altra de les seues grans frases: “La naturalesa no fa res en va”, una idea que seria el *ritornello* preferit del doctor Pangloss, aquell personatge filòsof de *Càndid*, que creia fins a tal punt en les harmonies preestablertes de Leibnitz que opinava que els homes tenien nas per tal de poder dur ulleres a la vellesa. I ben sovint resulta que aquesta visió finalista de la natura n'és la més popular. Els homes tenen tendència a creure en la saviesa infinita del món natural, on res no es fa a la babalà, sinó sota una serèfica i insondable intel·ligència.

I, tanmateix, com més estudies els productes de la natura, més et sorprèn la seua fragilitat, l'absoluta precarietat sobre la qual reposen milers i milers d'anys de procés evolutiu. En un interessant article publicat a la revista *Nature*, en què participa el genetista Carles Lalueza, professor de la Universitat de Barcelona, es realitza un bonic estudi sobre les possibles causes d'extinció del moa (*Dinornis giganteus*), un ocell d'envergadura gegantina que habitava fa cinc-cents anys a Nova Zelanda. Carles Lalueza, en el seu interessant llibre *Missatges del passat. Reconstruïnt la història amb la genètica* (Bromera/ Universitat de València), ja va tractar les possibles causes d'extinció d'aquest ocell semblant a un estruç, però de vora tres metres d'alçada: “La pèrdua de la capacitat de volar –escriu Lalueza– es podria veure afavorida evolutivament a Nova Zelanda per l'absència total de depredadors, ja que els mamífers placentaris mai no hi van arribar. Malauradament, quan hi va arribar el primer gran depredador –l'ésser humà– els magnífics moes van resultar extingits”.

En l'article de *Nature*, Carles Lalueza reconstrueix la filogènia d'aquest grup, emprant l'anàlisi del seu DNA mitocondrial. D'aquesta manera, l'origen dels moes hauria coincidit amb el trencament de la placa tectònica de la Godwana: els ancestres del moes, en certa manera, haurien quedat empresonats en l'illa de Nova Zelanda, d'on no haurien pogut escapar. El clima humit i més fred hauria afavorit també l'augment de les seues dimensions corporals, amb exemplars de més de 200 kg, i també hauria conduït a l'enorme volum dels seus ous (fins 18 x 13 cm) i a unes postes molt reduïdes (entre un i dos ous). Amb l'arribada dels maoris, fa uns 1.200 anys, els moes es veurien sotmesos a una caça implacable, fins que van ser exterminats a finals del segle XVIII.

Aquesta és la trista història d'una espècie que va assajar diversos camins evolutius (l'apterisme, el gegantisme, la reducció parental), i que finalment fou víctima de la seua pròpia estratègia adaptativa. Si els moes hagueren pogut volar, si no hagueren reduït tant la seua progènie, si no hagueren augmentat tantíssim de mida, potser, potser, no s'hagueren extingit. “La desaparició dels moes va conduir els maoris a una crisi terrible –escriu Lalueza–. L'esgotament dels recursos alimentaris va portar la gana, les guerres tribals i fins i tot el canibalisme, i va estar a punt d'extingir la població sencera”.

La natura, amics, és a vessar d'aquests atzucacs. Quan iniciés un camí mai no saps ben bé on et durà. En realitat, no hi ha “camins de la natura”. És més: quasi tot en la naturalesa és en va. Aquesta és l'ètica que avui Aristòtil hauria d'ensenyar al seu fill Nicòmac.